

КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Освітньо-професійна програма
Насінництво і насіннєзнавство
спеціальність – **201 Агрономія**
галузь знань – **20 Аграрні науки та продовольство**
освітній ступінь – **магістр**

Розробник:

ІЛЬЧЕНКО Алла,

доцент кафедри гуманітарних і соціальних
дисциплін, к.пед.н., доцент

Гарант ОПП:

МАРЕНИЧ Микола,

професор кафедри селекції, насінництва і
генетики, д.с-г.н., професор

Назва навчальної дисципліни	Психологія і педагогіка вищої школи Обов'язкова компонента ОПП
Назва структурного підрозділу	кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, залучених до викладання	Викладач: Ільченко Алла , к. пед. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Контакти: ауд. 454, навчальний корпус № 4 e-mail: alla.ilchenko@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/ilchenko-alla-myhaylivna
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень
Спеціальність	201 Агрономія
Попередні умови для вивчення дисципліни	дисципліни, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: цикл соціально-гуманітарних дисциплін

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: підготовка професійно-компетентних, гуманістично зорієнтованих фахівців з високим рівнем психологічної та педагогічної грамотності, як важливої складової їхньої професійної діяльності для організації та здійснення освітнього процесу (самоосвіти), навчання і виховання (самовиховання), розвитку (саморозвитку) в умовах вищої школи.

Завдання вивчення навчальної дисципліни: формування у магістрів системи знань про принципи, методи, закономірності навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти, його науково-методологічне, методичне та нормативне забезпечення, психолого-педагогічні умови якісної організації; про закономірності особистісного розвитку здобувачів вищої освіти та професійного становлення викладачів вищої школи, соціально-психологічні особливості їх взаємодії; розвиток практичних умінь і навичок творчого дослідницького підходу до організації навчальної діяльності; виховання особистісних якостей майбутнього викладача, відповідального ставлення до виконання професійних обов'язків.

Компетентності:

Загальні:

ЗК2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові:

СК8. Здатність до розробки та викладання у закладах вищої та фахової передвищої освіти.

Програмні результати навчання:

РН4. Здійснювати пошук необхідної інформації та оцінювати її в науково-технічній літературі, аналізувати, обробляти та оцінювати цю інформацію.

РН10. Здійснювати ефективне управління персоналом і ресурсами, забезпечувати професійний розвиток персоналу, об'єктивно оцінювати результати діяльності колективу та внесок його учасників до цих результатів.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Педагогіка та психологія вищої школи як галузі наукового знання і навчальна дисципліна.

Тема 2. Вища школа як педагогічна система та провідний інститут соціалізації особистості майбутнього фахівця.

Тема 3. Зміст вищої освіти в Україні: методичне та нормативно-правове забезпечення.

Тема 4. Сучасні методологічні аспекти педагогіки та психології вищої школи.

Тема 5. Психолого-педагогічні засади професійної діяльності викладача вищої школи.

Тема 6. Здобувач вищої освіти як об'єкт–суб'єкт освітнього процесу. Студентоцентроване навчання.

Тема 7. Основи дидактики вищої школи. Психологічні засади організації навчального процесу.

Тема 8. Організаційні форми та методи навчання у вищій школі.

Тема 9. Інноваційна психолого-педагогічна діяльність у вищій школі.

Тема 10. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Тема 11. Основи педагогічного контролю у закладах вищої освіти.

Тема 12. Виховання особистості здобувача вищої освіти як майбутнього фахівця.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма (201Агро_мд_2022)				заочна форма (201Агро_мз_2022)			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Педагогіка та психологія вищої школи як галузі наукового знання і навчальна дисципліна.	8	2	2	4	8	2	-	6
Тема 2. Вища школа як педагогічна система та провідний інститут соціалізації особистості майбутнього фахівця.	8	2	-	6	8	-	-	8
Тема 3. Зміст вищої освіти в Україні: методичне та нормативно-правове забезпечення.	8	-	-	8	8	-	-	8
Тема 4. Сучасні методологічні аспекти педагогіки та психології вищої школи.	8	-	-	8	8	-	-	8
Тема 5. Психолого-педагогічні засади професійної діяльності викладача вищої школи.	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема 6. Здобувач вищої освіти як об'єкт-суб'єкт освітнього процесу. Студентоцентроване навчання.	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 7. Основи дидактики вищої школи. Психологічні засади організації навчального процесу.	6	2	-	4	6	-	-	6
Тема 8. Організаційні форми та методи навчання у вищій школі.	8	2	2	4	8	-	-	8
Тема 9. Інноваційна психолого-педагогічна діяльність у вищій школі.	8	2	-	6	8	-	-	8
Тема 10. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.	6	2	2	2	6	-	-	6
Тема 11. Основи педагогічного контролю у закладах вищої освіти.	6	2	2	2	6	-	-	6
Тема 12. Виховання особистості здобувача вищої освіти як майбутнього фахівця.	8	-	-	8	8	-	-	8
У т. ч. індивідуальні завдання	-	-	-	-	30	-	-	30
Усього годин	90	18	12	60	90	4	2	84

Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю
РН4. Здійснювати пошук необхідної інформації та оцінювати її в науково-технічній літературі, аналізувати, обробляти та оцінювати цю інформацію. РН10. Здійснювати ефективне управління персоналом і ресурсами, забезпечувати професійний розвиток персоналу, об'єктивно оцінювати результати діяльності колективу та внесок його учасників до цих результатів.	поточний контроль: опитування, участь у дискусіях, тестування, перевірка завдань самостійної роботи, заслуховування реферативних доповідей з мультимедійними презентаціями, контрольна робота (для ЗФН); семестровий контроль: екзамен.

Форми контролю результатів навчання

(201Агро_мд_2022)

Програмні результати навчання	Форми контролю								Разом	
	Опитування, участь у дискусіях		Тестування		Виконання завдань самостійної роботи					
					Завдання сам. роб.		Реферат, презентація			
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 4.	7	12	6	10	7	12	4	6	6	10
ПРН 10.	7	12	6	10	7	12	4	6	6	10
Разом	14	24	12	20	14	24	8	12	12	20

Форми контролю результатів навчання

(201Агро_мз_2022)

Програмні результати навчання	Форми контролю										Разом	
	Опитування, участь у дискусіях		Тестування		Виконання завдань самостійної роботи				Контр. робота			
					Завдання сам. роб.		Реферат, презентація					
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН4.	1	2	6	10	7	12	4	6	6	10	6	10
ПРН10.	1	2	6	10	7	12	4	6	6	10	6	10
Разом	2	4	12	20	14	24	8	12	12	20	12	20

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

(201Агро_мд_2022)

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти				Екзамен	Разом	
	Опитування	Тестування	Самостійна робота				
			Завдання сам. роб.	Реферат, презентація			
Тема 1. Педагогіка та психологія вищої школи як галузі наукового знання і навчальна дисципліна.	4	20	2			6	
Тема 2. Вища школа як педагогічна система та провідний інститут соціалізації особистості майбутнього фахівця.	-		2			2	
Тема 3. Зміст вищої освіти в Україні: методичне та нормативно-правове забезпечення.	-		2			2	
Тема 4. Сучасні методологічні аспекти педагогіки та психології вищої школи.	-		2			2	
Тема 5. Психолого-педагогічні засади професійної діяльності викладача вищої школи.	4		2			2	6
Тема 6. Здобувач вищої освіти як об'єкт–суб'єкт освітнього процесу. Студентоцентроване навчання.	4		2			2	6
Тема 7. Основи дидактики вищої школи. Психологічні засади організації навчального процесу.	-		2			2	2
Тема 8. Організаційні форми та методи навчання у вищій школі.	4		2			2	6
Тема 9. Інноваційна психолого-педагогічна діяльність у вищій школі.	-		2			2	2
Тема 10. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.	4		2			2	6
Тема 11. Основи педагогічного контролю у закладах вищої освіти.	4		2			2	6
Тема 12. Виховання особистості здобувача вищої освіти як майбутнього фахівця.	-		2			2	22
Реферат, презентація	-	-	-	6 6	12		
Екзамен	-	-	-		20	20	
Разом	24	20	24	12	20	100	

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

(201Агро_мз_2022)

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти					Екзамен	Разом
	Опитування	Тестування	Самостійна робота				
			Завдання сам. роб.	Реферат, презентація	Контрольна робота		
Тема 1. Педагогіка та психологія вищої школи як галузі наукового знання і навчальна дисципліна.	-	20	2				2
Тема 2. Вища школа як педагогічна система та провідний інститут соціалізації особистості майбутнього фахівця.	-		2				2
Тема 3. Зміст вищої освіти в Україні: методичне та нормативно-правове забезпечення.	-		2				2
Тема 4. Сучасні методологічні аспекти педагогіки та психології вищої школи.	-		2				2
Тема 5. Психолого-педагогічні засади професійної діяльності викладача вищої школи.	4		2				26
Тема 6. Здобувач вищої освіти як об'єкт–суб'єкт освітнього процесу. Студентоцентроване навчання.	-		2				2
Тема 7. Основи дидактики вищої школи. Психологічні засади організації навчального процесу.	-		2				2
Тема 8. Організаційні форми та методи навчання у вищій школі.	-		2				2
Тема 9. Інноваційна психолого-педагогічна діяльність у вищій школі.	-		2				2
Тема 10. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.	-		2				2
Тема 11. Основи педагогічного контролю у закладах вищої освіти.	-		2				2
Тема 12. Виховання особистості здобувача вищої освіти як майбутнього фахівця.	-		2				2
Реферат, презентація	-		-	6 6		12	
Індивідуальне завдання (контр. робота)	-	-	-	-	20	20	
Екзамен					20	20	
Разом	4	20	24	12	20	20	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

СУМА БАЛІВ ЗА 100 – БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	ОЦІНКА ЄКТС	ОЦІНКА ЗА 4 - БАЛЬНОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 90.

Кількість кредитів – 3.

Форма семестрового контролю – екзамен.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти пропустив заняття, він зобов'язаний відпрацювати його й виконати завдання згідно методичних рекомендацій до семінарських занять та самостійної роботи.

Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Є можливість опанування навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про 15 академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (розповсюджується лише на обов'язкові компоненти освітньої програми або їх частини) перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:
робоча програма навчальної дисципліни, анотація, презентація.

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : Методичний посібник для студентів магістратури. К. : Центр навчальної літератури, 2011. 382 с.
2. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
3. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи : Навчально-методичний посібник. К. : дакор, 2020. 178 с.
4. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 472 с.
5. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи : Навчальний посібник для студ. ВНЗ. Вид.3-є, випр. I доп. К. : Каравелла, 2018. 320 с.
6. Адських Ю.Г. Психологія і педагогіка : Навчальний посібник. К. : Магнолія 2006, 2021.320 с.

Допоміжні

1. Волошин М.Д., Ларичева Л.П., Черненко Я.М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник для студентів ВНЗ. Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2014. 260 с.
2. Варій М.Й., Ортинський В.Л. Основи психології і педагогіки : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 376 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.
4. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи : теорія, практика, історія : Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко Д., 2014. 416 с.
5. Зайченко Т.В., Теслюк В., Каленський А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : Навчальний посібник. К. : Ліра-К, 2018. 484 с.
6. Ільченко А.М. Філософські засади становлення та розвитку гуманістичної парадигми освіти. *Філософські обрії*: наук.-теорет. журн. / Ін-т філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Вип. 43. К. ; Полтава. 2020. С. 123-133.
7. Ільченко А.М., Вовк М.О. Стан сформованості мотивації до навчання у здобувачів вищої освіти // *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії»*. Спеціальний тематичний випуск «Міжнародні челпанівські психолого-педагогічні читання». К.: Гнозис, 2019. №2. Кн. 2. Том I (24). С.219 -226.
8. Ільченко А.М., Подлесна Г.В. Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів вищої школи до роботи в інклюзивному освітньому середовищі // *Humanitarium*. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.); Ніжин (Чернігів.обл.) : Лисенко М.М., 2018. Том 43, Вип. 2 : Педагогіка. С.34-45.
9. Ільченко А.М., Подлесна Г.В. Особливості організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти в процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін // *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії»*. Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України в контексті інтеграції до Європейського освітнього простору». К.: Гнозис, 2018. №6. Кн. 2. Том III (81). С.184-194.
10. Ільченко А.М., Шейко С.В. Вища освіта і Болонський процес : Навчальний посібник. Полтава: РВ ПДАА, 2014. 316 с.
11. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник. К. : Знання, 2005. 486 с.
12. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи. К. : Знання, 2007. 399 с.
13. Луначек В.Е. Основи педагогіки вищої школи : Навчальний посібник. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 252 с.
14. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія : Навчальний посібник. К. : МАУП, 2020. 256 с.
15. Методичні рекомендації до семінарських занять з навчальної дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістр / Автор-укладач к.пед.н., доцент Ільченко А.М. Полтава: РВВ ПДАА, 2022. 60 с.
16. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістр / Автор-укладач к.пед.н., доцент Ільченко А.М. Полтава: РВВ ПДАА, 2022. 51 с.

17. Москалець В. П. Загальна психологія : Підручник. К. Ліра–К.; 2020. 564 с.
18. Немченко С.Г. Педагогіка вищої школи : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / С. Г. Немченко, О. Б. Голік, О. В. Лебідь. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2014. 534 с.
19. Подлесна Г.В., Ільченко А.М. Шляхи реалізації особистісно-орієнтованого підходу до навчання в процесі формування особистості здобувача вищої освіти // *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії»*. Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України в контексті інтеграції до Європейського освітнього простору». К.: Гнозис, 2018. №6. Кн. 2. Том I (79). С. 389-400.
20. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи : Підручник для студ. ВНЗ. Вид. 3-є, випр. і доп. К. : Каравела, 2011. 360 с.
21. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник. К., 2020. 328 с.
22. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник для студентів магістратури вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. Херсон, 2011. 608 с.
23. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник. 2-ге вид-ня доповнене К. : Академвидав, 2014. 456 с.
24. Щербяк Ю. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 304 с.
25. Шейко С.В., Колодій О.С., Ільченко А. Філософсько-теоретичні підстави концепції пожиттєвої освіти. *Філософські обрії: наук.-теорет. журн. / Ін-т філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка*. Вип. 44. К. ; Полтава. 2020. С. 133-143.
26. Щербяк Ю. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 304 с.
27. Biggs J., Tang C. Teaching for quality learning at university. McGraw-Hill International, 2011 36 p.
28. De Boer H. et al. Progress in higher education reform across Europe : Governance reform. Enschede : Center for Higher Education Policy Studies. 2010. 695 p.
29. Henard F., Roseveare D. Fostering quality teaching in higher education: Policies and Practices. An IMHE Guide for Higher Education Institutions. 2012. 54 p.
30. Anastasiia Bessarab, Volodymyr Sadivnychi, Alla Ilchenko, Galyna Ripka, Valentyna Shaposhnikova, Elvira Tainel. Development of students' research activity during studying at higher education institutions. Studies of applied economics. Special issue innovation in the economy and society of the digital age. Vol. 39, No. 5 (2021). URL : <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85107275663&origin=resultslist>
31. Kwiek Marek. Knowledge Production in European Universities: States, Markets, and Academic Entrepreneurialism. Peter Lang, 2013. 482 p.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років. URL : http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf
2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року №1556 – VII // Відомості Верховної Ради України, від 19.09.2014р./№37-38/ стр.2716, ст.2004. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
4. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України. URL: <http://profy.nplu.org/lsite/fi>
5. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
6. T. Finikov, O. Sharov. Monitoring the integration of ukrainian higher education system into the european higher education and research area. Kyiv, 2014. 136 p. URL : http://www.edupolicy.org.ua/dx/assets/images/Analit2en_web.pdf